

Irena Chřibková:

Láska, hudba a humor naplňují můj život smyslem

Pokud budete mít příležitost v době sváteční zavítat do staroměstských pražských uliček, určitě nevynechejte tu, která je za Týnským chrámem a Týnem. Jmenuje se Malá Štupartská a ukrývá jedinečný klenot v podobě trojlodní baziliky svatého Jakuba. Když budete mít štěstí, přivede vás k němu jedinečná varhanní hudba. Za největšími varhanami v České republice bude jistojistě sedět tamní titulární varhanice Irena Chřibková, pro niž je tento nástroj životní láskou. Když jsme se jí během našeho setkání zeptali na její krédo, ocitovala slova klavíristy Alfreda Brendela: „Nejúžasnější požehnání, jež jsem na této planetě dokázal objevit vedle lásky, byly pro mě hudba a humor. Naplňují život smyslem.“ Může to stokrát podepsat.

Paní Ireno, jak tedy vznikla ta láska na celý život?

Když jsem varhany poprvé viděla a slyšela. Bylo to v našem bohumínském kostele, kam jsem už od dětství chodila s rodiči. Fascinovalo mě, jak varhaník šlape na pedály, hraje na klávesy a chvílemi za něco tahá. A to ani nemluví o těch různých zvucích, které se z nástroje linuly. U nás hudbu milovala celá rodina, často jsme muzicírovali jen tak doma pro radost. Moje maminka hrávala na akordeon, strýc na housle a tatínek s babičkou zpívali. Byli jsme čtyři sourozenci a všichni jsme se učili na nějaký hudební nástroj. Já jsem začínala s hrou na klavír, a když mi bylo deset, i na varhany.

Na takový nástroj se nejspíš v lidové škole umění neučilo, vidíte? Chodila jste hrát do kostela?

Ano, učil mě hrát náš pan regenschori, a protože jsem dělala pokroky, za celý rok jsem byla schopná ho zastoupit při mši, když byl třeba nemocný nebo musel někam odjet. O tom, že chodím hrát do kostela, jsme nikde moc nemluvíli, ale když se někdo maminky zeptal, proč tam chodím, tak mu prostě a jednoduše odpověděla: „Když ty varhany v hospodě nejsou, musí chodit do kostela.“ A bylo to. (smích) U nás se naštěstí z toho až taková věda nedělala.

A kdy jste odehrála svou první vánoční bohoslužbu?

To už si přesně nepamatuju, ale nejspíš to bylo někdy v patnácti. Studovala jsem už na kroměřížské konzervatoři, ale na svátky jsem pravidelně jezdila domů. U nás byla velká tradice sborového zpěvu, doprovázela jsem náš sbor, a to nejen při bohoslužbách v našem kostele, ale jezdili jsme i do vedlejších farností.

Magická síla varhan

Varhany jsou výjimečný nástroj. Každý je originální ve své síle a zvukových barvách. Ve výsledku pak může znít i jako symfonický orchestr. Je pravda, že jsou varhany stavěny na míru prostoru, kde se nacházejí?

Nenajdete dvoje stejné varhany na světě, proto je hra na ně – řečeno dnešním jazykem – plná adrenalinu. Platí u nich víc než u jiných nástrojů, že když dva dělají totéž, není to totéž. Co varhaník, to jiný přednes skladby, stejně tak co stavitel, to jiné varhany. A k tomu prostoru: traduje se, že dříve slavní stavitelé varhan důkladně proklepávali celý prostor chrámu a poslouchali ozvěnu, aby věděli, jaké varhany tam nejlépe

postavit. Dnes se akustika zkoumá jinými prostředky, ale také velmi důkladně.

Znamená to tedy, že když hrajete na neznámé varhany, nikdy nevíte, jak bude ve výsledku skladba znít? A nemáte z té nejistoty trému?

Když s tím počítáte, nepodceníte přípravu a třeba nemá šanci. Ono to platí asi o hře na jakýkoli nástroj, který neznáte, ale u varhan je to naprosto nezbytné. Před samotným koncertním vystoupením musím poznat nejen je, ale i prostor, kde budu hrát. Je to jako s poznáváním nových zemí nebo lidí, což mě také zajímá. K neznámým varhanám je třeba přistupovat otevřeně a s respektem a dát sobě i jim čas, abychom se mohli sblížit a uzavřít pomyslné přátelství. Nástroj je takový, jaký je, a kvůli mně se měnit nebude. Pro mne

je to naopak výzva, abych ho pochopila, svou hru mu přizpůsobila a společně pak posluchače můžeme obohatit o hodnotný hudební zážitek. Varhany prostě mají duši. Přistupuji k nim jako k živému organismu. I proto se mi nikdy nestalo, že by mě nepřijaly nebo zradily.

Mám ráda životní výzvy

Zmínila jste, že ráda cestujete a poznáváte nové věci a lidi. Která země vám učarovala?

Raduji se z každého okamžiku a snažím se brát život z té lepší stránky. Proto všude, kde se ocitnu, vidím spoustu hezkého a obohacujícího. Díky své profesi jsem procestovala celou Evropu, ale hrála jsem například také v Japonsku, Rusku, ve Spojených státech, v Izraeli a na

Nenajdete dvoje stejné varhany na světě.

^
Bazilika svatého Jakuba v Malé Štupartské na Starém Městě v Praze

Varhany mají duši.

^
Starobylý betlém ve
Svatojakubské bazilice

Vítězové soutěže Srdce s láskou darované objeví kouzlo svatojakubských varhan

Když jsme paní Ireně Chříbkové vyprávěli o naší soutěži pro děti Srdce s láskou darované, naprosto jí ta myšlenka nadchla. A tak vítěze pátého ročníku ráda přivítá v bazilice sv. Jakuba a uspořádá pro ně malý koncert. A nejen to. Vezme je přímo na kůr, varhany jim předvede a zároveň prozradí malá tajemství s hrou spojená. Děkujeme!

Islandu. Hodně blízko mám ale k Francii, konkrétně k Paříži, kde jsem hru na varhany také studovala. Psal se rok 1985 a já jsem se „na Západě“ cítila jako v Jiříkově vidění. Hltala jsem všechno nové, prošla snad všechna pařížská muzea a galerie, navštívila koncertní síně a operní domy. Ty okamžiky zůstanou navždy v mém srdci. Francouzská varhanní hudba všech stylových epoch patří k mým jasným favoritům, které nejčastěji zařazuji na programy svých koncertů.

Jakou hudbu ještě s oblibou hrajete?

Samozřejmě, že pro mne jako pro mnoho mých kolegů je nepřekonatelný J. S. Bach. Vedle něj hraji často českou hudbu a velice ráda hudbu soudobou, protože když uvádíte na svět novou skladbu, je to nádherný tvůrčí proces. U skladeb staršího data toto zažít není úplně možné. Skladatelé Jiří Teml a Jiří Gemrot napsali některá svá díla přímo pro mne. Velmi oblíbeným a váženým autorem je pro mne Petr Eben, jehož několik varhanních cyklů jsem uvedla v premiéře. Tvorba těchto autorů je velmi hluboká a nese s sebou svá poselství.

Kolik hodin denně musí taková špičková varhanice cvičit?

Hudba je pro mne posláním a takřka vyplňuje můj denní program. Pořádám co vylepšovat a nikdy asi nebudu sama se sebou spokojená. Cvičím podle potřeby a času. Před koncertem

určitě intenzivněji. Mám varhany doma, a tak stačí jen za ně usednout. Občas však hledám odpočinek v přírodě a jejím tichu, kterého máme kolem sebe čím dále tím méně. Volné chvíle pak trávím s rodinou, přáteli, někdy v divadle, na koncertech a při četbě dobré knížky.

Co vás vedlo v bazilice sv. Jakuba k uspořádání mezinárodního varhanního festivalu a dalších koncertů?

Chtěla jsem, aby se naše bazilika svým fenoménem mimořádných varhan znovu stala kulturním centrem. To je otevřeno pro všechny bez rozdílu. Mým cílem je, aby od nás posluchači odcházeli jako od pramene živé vody. Cykly koncertů a zvláště festival mají velký ohlas nejen u nás, ale i za hranicemi.

Kdy bychom si vás mohli tedy nejdříve poslechnout?

Každou neděli v deset hodin se koná varhanní duchovní hudba. Tradiční vánoční koncerty budou jako každý rok na sv. Štěpána a na Nový rok. Na ten první přicházejí většinou celé rodiny. Jistě i kvůli našemu starobylému betlému. Program koncertu je sestaven převážně ze známých českých a světových koled a pastorel starých českých mistrů, letos v podání ženského hlasu, houslí a varhan. O novoroční koncert je velký zájem hlavně mezi turisty. Proto zařazujeme skvosty barokní hudby z pera Händela, Telemanna, Bacha, Clarka a virtuózní varhanní toccaty. (www.auditeorganum.cz)

Prozradíte nám na závěr své vánoční přání?

Přála bych si, aby se zlepšily mezilidské vztahy, lidé byli na sebe hodnější a vážili si nejen hmotných statků, ale hlavně hodnot duchovních.

Tak to si přejeme určitě i za všechny čtenáře AGE.

S Irenou Chříbkovou si povídala Jana Jenšíková
Foto: archiv Ireny Chříbkové

Vánoce ve vzpomínkách Ireny Chřibkové

Vánoce jsou pro mne především svátky Božího narození. Nesou s sebou mnoho tradic, obyčejů a zvyků, které nám předávají prarodiče a rodiče. Například u nás v mém rodném domku ve Starém Bohumíně jsme ráno na Štědrý den i my děti – byla jsem nejmladší ze čtyř sourozenců – musely vypít aspoň krapet likéru, becherovky či slivovice, abychom „otrávily chrobáka“ a nežral nás celý rok. Pak jsme se až do večera postily, abychom viděly zlaté prasátko. Přes den se dokončovaly poslední práce, smažil se kapr a vařila rybí polévka. Při štědrovečerní večeři bylo vždy prostřeno o jeden talíř navíc, kdyby na dveře zaklepal nečekaný host. K večeři jsme usedali vymydlení a svátečně oblečení. Všechny pokrmy musely být v dosahu, nikdo nesměl od stolu odcházet. Kromě rybí polévky a kapra s bramborovým salátem byly oplatky s medem, abychom měli sladký život. Po večeři jsme nosili kosti z kapra pod stromy, aby rodily, krájeli jsme jablka, jestli budeme zdraví, pouštěli skořápky, děvčata házela pantoflem, která se ten rok vdá... Hodně jsme zpívali a hráli koledy a dárky rozbalovali celá rodina pohromadě, pomalu a při povídání až do půlnoci, kdy se šlo na půlnoční mši, většinou ve sněhu. V jesličkách nás čekal narozený Ježíšek. Od svých patnácti let jsem chodila do našeho kostela doprovázet na varhany půlnoční mše se sborem a na Boží hod jsme celé dopoledne hráli i v dalších kostelích v našem okolí. Vánoce jsou pro mne vždy radostné, i když vlastně pracuji a sedím za varhanami, nebo právě proto. Moc si je i dnes užívám, ostatně jako každé sváteční dny.

Svatojakubské varhany

Skvost, který nám v zahraničí závidí

Původ těchto nádherných historických varhan spadá do roku 1705, kdy je v bazilice sv. Jakuba na Starém Městě pražském sestrojila dílna Abraháma Starka z Lokte. Jejich varhanní skříň, kterou dnes zvláště obdivujeme, byla i ve své době unikátní. Byly několikrát přestavěny a zdokonalovány. Zásadní zásah do ještě v podstatě barokních varhan proběhl v roce 1941 podle návrhu Bedřicha Antonína Wiedermanna a nástroj těmito úpravami získal romantickou dispozici. Poslední rozsáhlou přestavbu provedl v letech 1981–1982 závod Varhany Krnov. V nové rejstříkové dispozici byly obnoveny všechny původní Starkovy hlasy, z větší části i s původními píšťalami, a ponechány i četné zajímavé romantické barvy. Současné svatojakubské varhany mají 4 manuály, 91 znějících rejstříků a 8277 píšťal.

I když je nástroj průběžně udržován, čeká ho nezbytná větší rekonstrukce. Proto varhanice Irena Chřibková s přáteli a podporovateli svatojakubské tradice založila Nadační fond Sancti Jacobi Organum (www.sanctijacobiorganum.com). Komu není osud největších varhan v naší republice lhostejný, může opravu podpořit. Každý příspěvek má obrovskou cenu.

Číslo účtu: 537 141 0001/5500

Irena Chřibková (59)

Ve světě uznávaná varhanice a ředitelka kůru baziliky sv. Jakuba na Starém Městě pražském, kde založila několik cyklů duchovní hudby (Velikonoční a Vánoční koncerty a Svatojakubský podzim), z nichž Mezinárodní varhanní festival se řadí mezi nejvýznamnější světové festivaly. Studovala hru na varhany na kroměřížské konzervatoři u Karla Pokory, na pražské AMU u profesora Milana Šlechty a ve Francii u Susan Landale. Vystoupila na mnoha sólových recitálech ve všech evropských zemích, ale koncertovala také v Japonsku, Rusku, na Islandu, v Izraeli a USA. Spolupracuje s předními instrumentalisty, zpěváky, sbory a orchestry. Programy jejích koncertů zahrnují bohatou světovou varhanní literaturu od baroka po současnost. V letech 1988–1995 byla profesorkou Konzervatoře P. J. Vejvanovského v Kroměříži, nyní vyučuje v Praze.